

Oblidats a l'estranger

Un total de 219 ciutadans dels Països Catalans estan empresonats fora de les fronteres de l'estat. Aproximadament un 74% del total, hi compleixen penes relacionades amb el narcotràfic o el consum de drogues, sovint en condicions infrahumanes.

"**A**llò no és una presó, és un camp de concentració, viuen en barracots; de 120 a 130 persones dormen a terra a la mateixa habitació. Mengen un cop al dia. No tenen lavabos, ni dutxes, fan les seves necessitats en un canal i el menjar és arròs negre amb cuques. Un got d'aigua que demanen al matí per esmorzar, l'han de pagar." Així defineix Magda Riera la situació en què viu la seva filla, Teresa Santiliestra, a Tailàndia. Teresa Santiliestra és un dels 219 ciutadans dels Països Catalans empresonats a l'estranger (segons l'Oficina d'Informació Diplomàtica 151 són del Principat, 9 de les Illes i 59 valencians). El cas de Teresa és un dels més punyents. Fa cinc anys i mig que aquesta dona de 36 anys veu passar els dies a l'única presó de dones de Bangkok.

L'1 d'octubre de 1993 Teresa Santiliestra tornava a Catalunya després d'unes vacances a Tailàndia. A la frontera la van detenir amb 2,5 quilos d'heroïna a l'equipatge. "Qui li la hi va posar? No ho sabem, ella no ens ho ha dit", diu la seva mare.

Un 74 per cent de preses a l'estranger compleixen penes per delictes relacionats amb el tràfic o el consum de drogues. En el cas de Teresa Santiliestra, una primera sentència la va condemnar a cadena perpètua. El 1996, amb una amnistia reial, la justícia tailandesa li va reduir la pena a quaranta anys. "Només li van poder fer dos judicis perquè en el tercer no es va presentar l'advocat. Això és cosa de l'ambaixada, igual que portar un intèrpret perquè pugui contestar. No n'ha vist cap", explica la seva mare, que pateix per la salut de la filla. "Cada tres mesos hi va

Teresa Santiliestra, en una presó de Bangkok, on és des de fa gairebé sis anys. La legislació tailandesa només permet dues visites a l'any, per Nadal i al juliol.

Convenis incomplets

El 1987, l'estat espanyol va signar un conveni bilateral amb Tailàndia per al trasllat i el compliment de les penes en el país d'origen. També ho ha fet amb catorze països més, i està pendent de fer-ho amb Brasil, Colòmbia i Guatemala. Però això sembla que no acaba de ser suficient perquè els condemnats puguin tornar al país d'origen. Hi ha de contribuir una actitud activa dels representants del govern a l'exterior i del mateix Ministeri d'Afers Exteriors, perquè actualment aquests convenis s'incompleixen sistemàticament. Sovint doncs, a la condemna penal s'hi afegeix una "condemna burocràtica", sobretot en països menys desenvolupats com Tailàndia, Cuba o el Marroc.

Cada pres a l'estranger té dret a una assignació econòmica de 100 dòlars

mensuals (unes 15.000 pessetes), que el 1997 van sumar una partida de 70 milions per al govern espanyol, però habitualment les famílies també acaben enviant-hi diners i paquets amb menjar que han de superar la picaresca dels cel·ladors. Una altra ordre obliga els còsuls a visitar els presos un cop cada dos mesos. En els països subdesenvolupats o en vies de desenvolupament els règims de visita són molt estrictes i escassos. En el cas de Tailàndia només es permeten dues visites l'any, per Nadal i al juliol, que tenen una durada d'entre vint minuts i una hora per dia o en dies alterns. La relació amb els presos es redueix a les cartes i, en alguns països més avançats, es permet el contacte telefònic. **M. B.**

un metge de l'ambaixada. Té molta anèmia i ha tingut una infecció d'orina molt forta. La boca se li està destrossant, s'ha de treure queixals i ho ha de pagar tot ella. Jo només demano que si ha fet algun mal, que el pagui, però que la portin aquí. Aquí, qui n'agafa tones, als dos dies està al carrer". Actualment Santiliestra ha demanat l'extradició i està pendent de demanar el "perdó reial", una mesura que atorga el rei de Tailàndia i que pot comportar la reducció de la pena o l'indult. Les autoritats tailandeses marquen que, per poder sol·licitar el trasllat s'ha d'haver complert vuit anys de presó.

Una constant entre els familiars del presó és la sensació d'abandó i d'oblit per part de les administracions. El juliol de 1996, Magda Riera va anar a Tailàndia a veure la seva filla, és l'únic cop que l'ha vista en aquests nou anys. "Ens vam veure tres vegades. La primera entre barrots i els altres dies, assegudes en una taula, no la podia ni tocar. Només una abraçada i un petó en marxar. I l'ambaixador ni el conec".

La família de Santiliestra es va assabentar de la detenció per una notícia a l'*Avui* i per les trucades

La família Santiliestra es va assabentar de la detenció de la seva filla a Tailàndia per una notícia al diari 'Avui'.

de televisions privades interessades perquè anessin a explicar la seva experiència. Després d'uns dies van rebre una carta de l'ambaixada. Sovint la primera informació és una notícia al diari. La desinformació ha estat, i és encara, la tendència predominant en bona part de casos, sobretot si els presos són a països subdesenvolupats o en vies de desenvolupament. "No em diuen res cada cop que li envio cèntims o demano com està la meva filla. La resposta és que sempre està bé", explica Riera. A més del problema de salut derivats de la falta de condi-

cions sanitàries, s'hi afegeix l'ensorrament psicològic que pateix la majoria, derivat de l'aïllament i el desconeixement de la llengua i del funcionament del país.

També a Bangkok, però en un altre centre penitenciari, el de Bangwang, potser una de les presons més dures del món, compleix condemna Jordi Rogado, de Figueres. El febrer de 1995 el van detenir a la capital del país amb un quilo d'heroïna. En un primer judici el van condemnar a pena de mort. Però quan es va declarar culpable el van condemnar a cadena perpètua i l'any passat el rei de Tailàndia va dictar una mesura de gràcia que li rebaixà la pena a quaranta anys, pena que compleix actualment. Durant els més de quatre anys que ha passat a Tailàndia, el seu germà, Eduard Rogado, l'ha visitat en tres ocasions, dues per Nadal. "Hi anem a passar nou dies per veure'l només dues hores", explica. "Moralment està bé perquè té moltes ganes de tornar, és la il·lusió que el manté així. Si hi hagués de passar els quaranta anys, estaria abatut. L'únic que demanem els familiars és la repatriació.", conclou. A Tailàndia, hi ha dos catalans més, Joan Serra, també de Figueres, que està condemnat a 25 anys per tinença de 25 grams d'heroïna i pendent d'extradició, i Antonio Rebollo.

Segons l'Oficina d'Informació Diplomàtica, òrgan dependent del Ministeri d'Afers Estrangers, actualment hi ha 1.323 persones de l'estat espanyol empresonades a 57 països diferents, des de Surinam fins a l'Aràbia Saudita o Ucraïna. El país amb més reclusos és França, que en té 300, seguit d'Alemanya i Portugal.

Contràriament a la situació d'oblit que critiquen molts familiars, fonts d'aquesta oficina afirmen que Espanya és un dels països que ha signat més convenis d'extradició de presos i defensa que la dotació de cent dòlars mensuals és més que digna, sobretot en els països pobres.

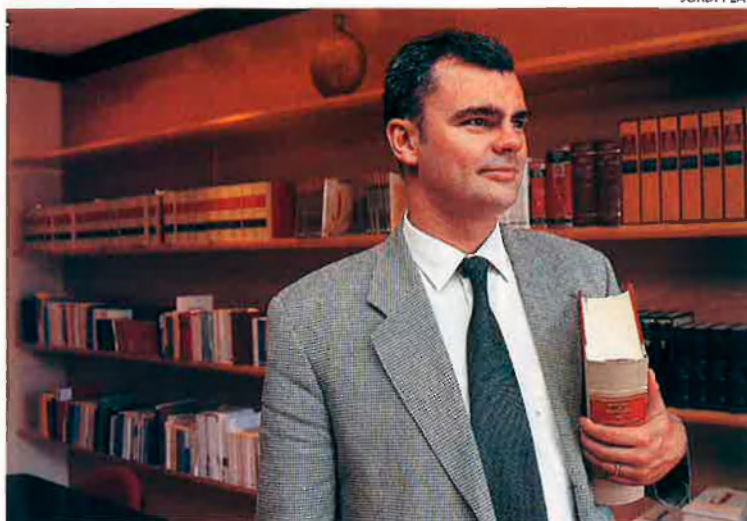
Cadena perpètua a França. Un altre cas, no per més proper menys colpidor, és el d'Anselmo

E. V. de Palma de Mallorca. Actualment té quaranta anys i en fa setze que està ingressat a la presó d'alta seguretat de l'illa de Ré, al sud-oest de França. Des de 1983 l'Anselmo, que no tenia antecedents, compleix una condemna de cadena perpètua, la pena màxima del codi penal francès, per una baralla amb diversos implicats i resultat de mort d'un immigrant. Ell, que llavors tenia 24 anys, i un altre jove van ser condemnats a cadena perpètua, i un tercer a trenta anys.

El cas ha marcat la família. "Fins que ell no ho ha assumit no ha volgut parlar amb ningú. Fins que ell no s'ha perdonat, no ha volgut parlar amb el món", diu el seu germà Manuel, que no l'ha vist més. Han calgut moltes cartes per convèncer-lo, "al principi, quan li escrivia i li deia que el volia anar a veure, em contestava parlant del temps", explica. A la presó, Anselmo ha estudiat història jueva, ha après hebreu, fa traduccions, escriu i està al dia de la informàtica. "Era un coco", diu Ara, és dels presos més veterans del centre penitenciari. Durant aquests 16 anys, han mort els seus pares. Segons el seu germà, la seva mare va morir pocs dies després de conèixer el futur que li esperava al seu fill. Ha calgut molt temps per superar-ho. Ara, Anselmo està connectat a l'exterior a través de la xarxa i periòdicament parla per telèfon amb el seu germà.

Fa dos anys que ha sol·licitat l'extradició a Espanya. Si li la concedeixen, plana una incògnita sobre el seu futur per veure com resol aquest cas la jurisprudència espanyola, car el nou codi penal espanyol va abolir la cadena perpètua i ara la condemna màxima és de trenta anys.

Iolanda Ming, el primer cas conegut. Un dels casos que més va commoure l'opinió pública va ser el retorn de la jove de Badalona Iolanda Ming, que fa uns anys va ser alliberada sense càrrecs d'una presó tailandesa, gràcies sobretot a la campanya mobilitzadora dels seus pares. Un altre cas d'alliberament molt més recent és

JORDI PLAY

Eduard Vicente és un advocat barceloní que porta diversos casos de catalans empresonats, sobretot, a Cuba i al Marroc.

En aquest últim país, tot i haver-hi conveni d'extradició, el govern exigeix el pagament de nou milions de pessetes per l'alliberament.

el d'Ester Arnaez, una jove de Viladecans que va ser indultada, a causa d'una greu malaltia, el març de l'any passat, del Penal de Mata Oscura de Salvador de Bahia, al Brasil. Feia dos anys que Arnaez complia una condemna de sis anys

de presó per tinença de dos quilos de droga.

Per tal d'agilitar els mecanismes burocràtics i incidir en l'extradició, el Parlament de Catalunya va aprovar per unanimitat a finals de 1998 una proposició en què insta-

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. i Fax 971 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)
quart_creixent@palma.infotelecom.es

**LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS CATALANS**

**LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES**

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETS

VÍDEOS EN CATALÀ

**SERVEI DE LLIBRES
ESTRANGERS**

Un presoner en vaga de fam, en un recinte penitenciari de Bangkok. Segons els familiars d'alguns empresonats a Tailàndia, les presons d'aquest país semblen "un camp de concentració".

ARXIU / EFE

va el govern de la Generalitat a fer les gestions oportunes davant del govern espanyol per conèixer la situació processal dels presos catalans a l'estranger i el tipus d'assistència jurídica de què disposen, i per garantir-los l'atenció jurídica i diplomàtica necessària.

Una altra proposició no de llei, també aprovada per unanimitat, feia esment de la "manca de garanties jurídiques suficients i de la duresa de les penes imposades a ciutadans catalans al Regne de Tailàndia, així com de la situació precària en què es troben en el sistema penitenciari". Aquesta proposició, que es concretava més en els casos de Tailàndia, demanava al govern espanyol, a través de la generalitat, que actués "davant les autoritats tailandeses en sol·licitud de mesures de gràcia i de trasllat immediat a l'estat espanyol dels presos catalans: Teresa Santilliestra, Jordi Rogado i Joan Serra." En el mateix sentit, i per intentar garantir als presos de l'estranger les mateixes mesures que als de dins

de l'estat, el Congrés ha aprovat tres iniciatives legislatives en què demana l'assistència jurídica gratuïta de presos a l'estranger, el servei mèdic i la visita de les famílies, i marca les pautes per fer uns convenis de regulació. Però al cap i a la fi, cada país té un sistema legal diferent i marca les condicions de la seva política penitenciària.

Com en el cas de Teresa Santilliestra, les cartes dels familiars a la Casa Reial, al papa o a la Moncloa sovint no reben resposta i si en reben se'ls diu que el cas està en mans del Ministeri d'Afers Estrangers espanyol. Ni la Generalitat, ni cap altre govern no estatal no hi té competències. Davant la poca mobilitat dels governs davant d'aquests casos, i un cop superada la impotència d'un primer moment, els familiars han hagut de buscar vies alternatives.

A Catalunya, qui porta diversos casos és l'advocat Eduard Vicente. "La majoria són famílies humils, no tenen diners i no parlen idiomes. És un col·lectiu exclòs,

silenciat, que ha anat despertant", diu. Vicente segueix els casos dels presos des de juny de 1997 quan una noia càntabra, Olga Menéndez, va quedar absolta a l'Índia, després de tres anys de presó preventiva. Vicente actualment tramita l'extradició de presos catalans a Cuba i al Marroc. "Sovint, tot i els convenis bilaterals signats entre aquests països, el que més compta és l'actitud de les autoritats del país, el cònsol i les relacions diplomàtiques són fonamentals", afirma. Al Marroc, tot i el conveni d'extradició, les autoritats marroquines obliguen a pagar una multa d'uns 9 milions de pessetes a cada pres. "Les famílies els volen aquí, però no tenen aquests diners", comenta. Ell és qui més contacte manté amb ambaixades i consols dels països on hi ha presos, fa un seguiment personalitzat de cada cas, envia faxes amb certificats de bona conducta, sol·licita la rebaixa de penes, el tercer grau, tramita les l'extradicions... i en el cas de Cuba i Marroc, ha anat a visitar els presos.

Aquests dos països van signar el conveni d'extradició amb l'estat espanyol a finals de 1998. Tots els seus presos jutjats han demanat el trasllat i per les característiques de la condemna ja podrien ser a Catalunya. En el cas de Cuba, on els empresonats compleixen penes d'uns deu anys de mitjana, es viu una situació bastant caòtica. Per exemple, no hi ha cap llei que regeixi els permisos, "els donen permisos de cap de setmana, però allà tampoc tenen res a fer", diu Vicente. A l'estat espanyol es va crear la Fundació Espanoles en el Mundo que orienta les famílies, desenvolupa programes d'atenció i treballa amb l'objectiu de l'extradició.

Ho diu un familiar: "com que no tens padrins ni diners està claríssim que no pots fer res. No pots ni anar a gastar-te diners amb advocats del país". Pot ser per això, els presos a l'estranger se'ls anomena "els oblidats".

Montse Bassa